

Programmet gjennomføres - punkt for punkt

Taler

Jo Benkow

Dato

23 april 1982

Omstendigheter

Høyres landsmøte

- 1 Herr statsminister, medlemmer av den norske regjering, Høyres største stortingsgruppe gjennom tidene, medarbeidere i Norges største partiorganisasjon!
- 5 På Høyres Landsmøte i fjor ga vi hverandre tre løfter: Det første var å vinne stortingsvalget. Det har vi oppfylt. Den borgerlige seieren var en Høyre-seier. 792.600 velgere sluttet opp om Høyre, 222.000 flere enn i 1977, 418.660 flere enn i 1973.
- 10 Vårt annet løfte var å gi landet en borgerlig regjering, under ledelse av Kåre Willoch. Det har vi oppfylt.

Vårt tredje løfte var et program for fire års reforminnsats. Det innfrir vi nå, punkt for punkt.

15

For elleve år siden holdt vi vårt forrige landsmøte her i Stavanger. Det var et møte preget av arbeidsvilje og optimisme. Meningsmålinger viste en oppslutning på 17 prosent om Høyre.

- 20 Vi møter idag med usvekket optimisme og arbeidsvilje. Og det står flere bak oss nå. Vi finner et politisk landskap som er avgjørende forandret, og som vi har forandret. At vi kommer tilbake til Stavanger som regjeringsparti er ikke resultatet av et blaff, eller av valgtekniske tilfeldigheter, eller bare av slitasje og tretthet på den sosialistiske siden.

25

Vi har fått regjeringsansvaret fordi Norge trenger Høyres svar på sine problemer og forhåpninger.

30 Hva er mandatet vi har fått? I sin kjerne dette:

For det første å gjenopprette likevekten i forholdet mellom individ og samfunn. Mengden av reguleringer og inngrep i menneskers råderett over egne forhold skapte en følelse hos den enkelte av at hun og han ikke ble betrodd personlig
35 ansvar, ikke fikk utfolde krefter og arbeidsglede og personlig dømmekraft.

For det annet er mandatet å rette opp økonomien gjennom mer fornuftig bruk av ressursene, og å få igang igjen veksten i landets næringsliv, etter nesten ti år med stillstand i industriproduksjonen:

40

Altfor mange av våre bedrifter er idag faretruende ulønnsomme. Altfor få av de nye arbeidsplassene som trengs kommer i produktivt næringsliv.

Skattene er for høye til å fremme initiativ og nydannelse. Og inflasjonen kan
45 ikke fortsette på et nivå som halverer verdien av folks oppsparte verdier på fem-seks år, uten å undergrave hele tilliten til økonomien.

Vi vil ikke vekst for vekstens egen skyld. Men økonomisk fremgang er nøkkelen til å utvikle et bedre samfunn for alle.

50

Den regjering som sprang ut av valget ble en ren Høyre-regjering. Valgets tapere mente å finne et propagandakorn i det. Vi fikk høre at et valgløfte var brutt: Tre borgerlige partier hadde lovet å danne regjering sammen, og nå holdt de ikke løftet.

55

Påstanden om løftebrudd døde av mangel på næring. For det fantes ikke dekning for den. Arbeiderpartiet selv hadde jo brukt en hel valgkamp til å bebreide oss andre at vi ikke kunne garantere en flertallsregjering.

60 Selvfølgelig stod det ikke på Høyre. Men en enkelt sak - abortsaken - ville skape vanskeligheter, kanskje uoverstigelige vanskeligheter, for Kristelig Folkeparti. Alle visste det på forhand.

Nettopp derfor understreket Høyre at vi - om nødvendig - var beredt til å påta
65 oss regjeringsansvaret alene. Velgerne skulle ha garanti for at en borgerlig valgseier ville føre til en borgerlig regjering.

70 Vi innfridde den garantien. Og vi gjorde det etter ærlige og åpne drøftelser og i forståelse med Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Høyres vilje til samarbeid står fast. Det er så selvsagt at det er nesten overflødig å si det. Men jeg gjentar det med glede.

75 Samtidig er det klart at bare Kristelig Folkeparti kan avklare Kristelig Folkepartis egen stilling. Og partiet må få gjøre det på den måten og i det tidsperspektiv som det selv finner best.

80 Den dag samarbeidet mellom flere partier skal omformes i regjeringssamarbeid er det viktig at den plattform den skal arbeide ut fra er sterk og entydig, og at den er bygget for å vare. Styrken avhenger av at kreftene virker i samme retning. Derfor vil flertallsregjeringen komme som et resultat av stadig stigende enighet om hovedoppgavene og stadig bedre samarbeidsformer, ikke som et resultat av voksende uenighet.

85 Vi fikk altså ikke en samarbeidsregjering i fjor høst. Men vi har i aller høyeste grad fått et samarbeid om Regjeringen. Statsministeren og de parlamentariske lederne møtes regelmessig. Det samme gjør fagstatsrådene og de borgerlige komitéfraksjoner, og representanter for gruppene. På alle plan dreier det seg om
90 et løpende, levende fellesskap.

Så sent som for tre uker siden, under behandlingen av Rekstensaken, fikk vi demonstrert i praksis forskjellen mellom borgerlige samarbeidspartier og det som var borgerlig opposisjonspartier. Dette er ikke en gradsforskjell, men en
95 vesensforskjell.

Det ville være dumt å benekte at misnøyen er en viktig, motiverende faktor bak et regjeringsskifte. Hvorfor skulle man ellers skifte, hvis alt var såre vel?

100 Men misnøyen alene vil aldri være nok. Det må også finnes en tro på at det som er skakt kan rettes opp. En slik tro lå bak valgresultatet i fjor, bak Høyres seier.

Hva er så kjernen i misnøyen? Svaret fra de selvtilfredse på venstresiden er at folk som har mye, vil ha mer. De er blitt "velferdssamfunnets gratispassasjerer",
105 heter det. Hvor er det blitt av solidariteten? spør reguleringspolitikkerne når

mennesker i borettslag vil ha den samme råderett over sin bolig som andre har.

110 Dette er de forbenede svar fra i forgårs på utfordringer av idag. Bindingen til gamle løsninger sperrer for utsikten til menneskers nye behov.

Mange av de nye behovene er ikke av økonomisk art. Men akkurat nå er de økonomiske utfordringene de mest presserende.

115 Det som har skjedd er at resultatene av offentlig administrert innsats er blitt stadig svakere i forhold til de ressursene som brukes. Vi får mindre igjen for pengene, for å si det enkelt.

120 Den økonomiske veksten i industrisamfunnet, som vi har bygget velferden på, er stanset opp. Siden 1974 har ikke industriproduksjonen øket i Norge. Men offentlige utgifter vokste automatisk videre til tross for at inntektsgrunnlaget ikke lenger utvidet seg.

125 Et av resultatene ble inflasjon. I 50-årene steg prisene med bare 37,3 prosent. I 60-årene økte de med 60,8 prosent. I 70-årene med hele 139,5 prosent - et hundre og ni og tredve prosent!

130 Inflasjonen ble en svøpe, og grunnleggende usosial i sine virkninger. Det er de svakest stilte, minstepensjonistene, uføre og barnefamiliene som blir hardest rammet av inflasjonen - og alle dem som uten hell søker arbeid de ønsker og håper på, men ikke kan få.

135 Et samfunn som brukte stadig flere ressurser opplevet at det likevel ble stadig vanskeligere å gi tilstrekkelig hjelp til dem som trengte den mest.

Dette førte ikke bare til at problemer forble uløste. Det skapte også nye.

140 Inflasjonen gav en automatisk skjerpning av inntektsskatten. Dermed ble lønnskravene høyere enn de ellers ville blitt. For næringslivet betød dette høyere utgifter, synkende fortjeneste eller underskudd.

Resultatet ble sviktende investeringer og mangel på nye, lønnsomme arbeidsplasser. Det problemet ble så møtt med statlige tilskudd, som bare kunne dekket med økte skatter.

Nå foreligger det nær sagt utallige skriftstykker som viser at også den forrige regjeringen gradvis oppdaget hva som var i ferd med å skje. Men erkjennelsen ble aldri mer enn teoretisk. Den ble aldri til praktisk behandling.

150

I 1977 hadde Odvar Nordli vært regjeringssjef i ett år. Da sa han bl.a. følgende: "Vi finner at det enkelte individ og den enkelte bedrift står overfor en samlet sum av offentlige reguleringer og tiltak som tilsammen er for mye". Daværende finansminister Kleppe var enig med sin sjef i dette.

155

Men vi andre fant fort ut at hver gang en av de to kom til at summen av byråkrati og skatter hadde nådd sin øvre grense, så var det bare for å spreng den.

160 Det ville være galt å påstå at det ikke er en sammenheng mellom skatteinngang og hvilket fellesforbruk vi har råd til. Men i det lange løp er det ikke slik at det høyest mulige skattenivå gir en tilsvarende høy skatteinngang og et tilsvarende høyt fellesforbruk. Vår erfaring viser at det stikk motsatte er tilfelle.

165 Nå får vi støtt og stadig høre at den kamp vi fører mot inflasjonen gjennom å dempe veksten i de offentlige utgifter - egentlig har som ensidig og usosialt mål å finansiere skattelettelse til fordel for private interesser.

Men en skattedebatt som beskylder Regjeringen for å ville gjennomføre lettelse for de rike på bekostning av de svakest stilte, blir så forvrengt at den allerede i utgangspunktet blir tappet for ethvert fornuftig innhold. Mye kan tyde på at det er det man faktisk ønsker.

175 La meg for det første minne om at de endringer i beskatningen som Regjeringen innførte allerede i høst, var endringer som kom alle til gode - i størst grad barnefamiliene.

La meg for det annet understreke at omkostningsnivået i norsk produksjonsliv først og fremst er en trussel mot sysselsettingen. De nominelle lønninger -
180 brutto utbetalt lønn med avledede sosiale utgifter er en vesentlig produksjonsutgift. Dette er en produksjonsomkostning det offentlige kan medvirke til å senke.

185 Det kan vi gjøre gjennom å senke inntektsskatten. Da kan reallønnen - det man har igjen etter skatt - opprettholdes med mindre tillegg i lønn - altså lavere produksjonsomkostninger, lavere priser, bedre konkurranseevne, mindre inflasjon og fremfor alt sikrere sysselsetting.

190 Lavere priser og lavere nominelle lønnstillegg betyr også mindre statsstøtte til underskuddsbedrifter og lavere lønnsposter på det offentlige i egne budsjetter.

Skattelettelser på vårt høye nivå vil derfor allerede på kort sikt vise seg å være delvis selvfinansierende - på lang sikt en klar gevinst for alle.

195

De fleste vil vel også være villige til å erkjenne at lavere skatter vil virke stimulerende på arbeidsinnsats, skattemoral og foretaksmohet. Det er en dynamikk - basert på velkjente menneskelige reaksjoner som selv den mest stødige sosialist ikke vil være i stand til å diskutere seg fra.

200

Det er ikke snevre privatøkonomiske hensyn fra en svunnen tid som gjør skattelettelser nødvendige. Det er de overveldende nasjonaløkonomiske begrunnelser som må tillegges størst vekt. Ikke desto mindre vil skattelettelser i vår situasjon være et klart eksempel på at enkeltmenneskets og fellesskapets interesser faller sammen. Det gjør oppgaven lettere.

205

Den dynamiske skattepolitikken virker ikke så sterkt i land med lavt eller middels skattenivå.

210 Derfor er sammenligninger med andre land av begrenset interesse. Men dynamikken har likevel virket både i Japan og Sveits og under Kennedy i USA.

Arbeiderpartiet har aldri vært i stand til å rokke ved våre skattepolitiske argumenter eller påvise sviktende sammenheng i vår økonomiske politikk.

215

I stedet søker man dekke bak rettroende utenlandske økonomer som slett ikke har tenkt hverken på Norge eller på vårt usannsynlige skattenivå. Men det er riktig at den dynamiske skattepolitikk ikke har virket i Norge - fordi Arbeiderpartiet aldri har villet prøve den. - Nå skal det bli anderledes.

220

Skal vi greie mer enn det som kan oppnås bare gjennom skattelettelser og dempet forbruk må den økonomiske balanse bli ytterligere styrket gjennom

225 sparing. Og vi må stimulere til sparing - ikke for de få, men for de mange. Det er oppsparte midler, tro på fremtiden og nye investeringer som skal bidra til å skaffe de arbeidsplasser så mange av dagens unge er på forgjeves jakt etter.

Vi må nå regne med at oljeinntektene vil bli drastisk lavere enn vi ventet. Dermed blir det vanskeligere å gjennomføre de skattelettelser som er
230 nødvendige hvis vi vil ha større vekst i resten av økonomien.

At oppgaven blir vanskeligere synes alle å ha forstått, men ikke at den blir desto mer maktpåliggende. Arbeiderpartiet har gjort et program av å ikke forstå det.

235 Vi befinner oss midt oppe i et viktig og vanskelig lønnsoppgjør. Det er frie lønnsforhandlinger som finner sted. Ansvar et hviler på partene direkte. Det er slik det bør være. Ingenting var et så talende vidnesbyrd om at den forrige regjering s politikk bar galt avsted som at den langt på vei satte den frie forhandlingsretten ut av spill.

240 De som forhandler vet hvordan det står til med økonomien, i den enkelte næring og for landet som helhet. De vet at i bransje etter bransje er det ingen ufordelte reserver som kan gi grunnlag for de store lønnstillegg. En rekke næringer går med underskudd og befinner seg i en utsatt konkurransesituasjon.
245 Stadig flere henvender seg til Staten for hjelp. Men Staten kan bare gi tilskudd ved å øke skattebyrden og belastningen på andre deler av næringslivet. Derfor er ikke det veien å gå.

Forhandlerne vet at i det lange løp er det bare øket produktivitet og lønnsomhet
250 som kan sikre arbeidsplassene og gi grunnlag for større lønnsevne. Noen annen vei finnes ikke. Alle venter at begge parter tar utgangspunkt i det. Lønnstillegg som mangler grunnlag i verdier som faktisk er skapt vil ikke gi øket velstand for noen, bare inflasjon, økende arbeidsløshet og verdiforringelse for alle.

255 Det som kreves er ikke oppgivelse, men moderasjon og besinnelse. Retten til frie forhandlinger under fullt ansvar må være verd den prisen.

Allerede i vår visste vi at det ville bli forbundsvise oppgjør.

260 Vi visste med andre ord at vi sto foran en lang rekke av separate oppgjør som hver for seg kunne skape bransjevise konflikter. Et slikt oppgjør har Regjeringen

begrensede muligheter for å påvirke mens forhandlinger pågår. Regjering og Storting må derfor så langt det er mulig klargjøre vilkårene på forhand.

265

Regjeringens holdning til oppgjøret faller nøyaktig sammen med den oppfatning Høyre hadde mens vi ennå var i opposisjon. Partene skal ha hovedansvaret.

270 Tvungen lønnsnemnd skal være unntak og ikke hovedregel - og tvungen lønnsnemnd kan bare komme på tale når det er tvingende nødvendig.

Det er også gjort helt klart at Regjeringen ikke ville bruke tvungen lønnsnemnd for å hindre at konflikt oppstår. Det har den heller ikke gjort.

275

En fast holdning på dette punkt er faktisk en forutsetning for at partene gjennom sine egne forhandlinger - og under trykket av eget ansvar - skal bli i stand til å enes om en avtale. Den omstendighet at streik bryter ut pålegger partene en særlig plikt til gjennom nye forsøk å komme frem til enighet uten å
280 avvente snarlige inngrep fra Regjering og Storting.

Hvilket ansvar har så de politiske myndigheter - Regjeringen og partiene i Stortinget?

285 Det første bidrag til et moderat lønnsoppgjør ble gitt ifjor høst da vi tok bort den skatteforhøyelse som Arbeiderpartiregjeringen hadde lagt opp til. Ingen kan være i tvil om at lønnskravene ville ha vært høyere, og oppgjøret enda vanskeligere å få i havn, dersom skattene hadde skåret bort mer av inntekter og inntektstillegg enn de gjør nå.

290

Det annet bidrag har vært å klargjøre for partene, uten omsvøp, hvordan det står til med økonomien.

Tredje bidrag har vært å overlate oppgjøret til partene. Det har betydd at
295 Regjeringen ikke stod klar til å gripe inn med tvungen lønnsnemnd for å hindre streik eller være rede til å betale avstanden mellom krav og tilbud. Det var den politikken som ble ført i deler av 70-årene, med så sørgelige konsekvenser for norsk konkurranseevne.

300 Et fjerde bidrag er å bekjempe inflasjonen. Forventninger om lavere prisstigning

øker tilliten til verdien av moderate inntektstillegg.

305 Et femte bidrag er å gjøre det helt klart, som Høyre gjør, at arbeidet for skattelettelse vil fortsette. Troen på at skattene ville øke har i årevis presset lønnskrav og lønnstillegg oppover - det gjaldt å ha mye når staten ville ha mer.

310 Mulighetene for moderate oppgjør som samtidig bedrer bedriftenes konkurranseevne og forsvarer realverdien av folks inntekter, vil bli større jo mer andre partier slutter opp om Høyres arbeid for lavere skatter og dempet inflasjon. Vi er alle del av den samme virkelighet og har det samme ansvar.

315 Fundamentet for velferdsstaten er en økonomi som kan tåle økende belastninger. Det er en slik økonomi vi vil sikre.

Regjeringens viktigste oppgave er å videreutvikle vår sosiale trygghet så den blir stadig bedre tilpasset tidens reelle behov.

320 Ikke minst i en tid hvor de økonomiske påkjenninger er store er det maktpåliggende å holde den sosiale bevissthet og forståelse levende.

325 Fra et Arbeiderparti som åpenbart er forurettet over å ha tapt regjeringsmakten, har vi det siste halvåret fått høre anklager om at Regjeringen og Høyre "angriper fundamentene i velferdsstaten". Når jeg hører slikt, hender det jeg sier til meg selv; Riktignok vant vi valget, men til gjengjeld tapte vi en ansvarlig opposisjon.

Det er jo selve fundamentet vi vil styrke.

330 For hva er sannheten - hva er virkeligheten bak all larmen og vreden?

Blant annet dette:

335 Inneværende år bruker det offentlige etter Høyre-regjeringens forslag 60. 000 millioner kroner på vårt helse og sosialstell. I gjennomsnitt for hver norsk borger blir det 15.000 kroner. Til sammenligning betyr omlegningen av egenandeler ved sykebesøk 25 - fem og tyve - kroner.

Ja, hva er sannheten om dette angivelige angrepet på velferdsstaten?

Sannheten er at aldri har omsorg og hjelp til enkeltmennesker, så langt som dette kan uttrykkes med de mål som brukes for offentlig innsats, vært større enn nå under denne regjering.

345 Tilskuddene til hjemmehjelp var 438 millioner i fjor, under en sosialistisk regjering. De er 519 millioner nå, med Høyre ved makten. Trekk fra for prisstigningen - det står likevel en kraftig reell økning igjen!

Vi kan ta område for område:

350

- Barnetrygden gikk opp fra 3,4 til 3,9 milliarder.

- Tiltak for funksjonshemmede gikk opp fra 35 til 45 millioner.

355 - Offentlig legevesen gikk opp fra 181 til 228 millioner.

- Pensjoner gikk opp fra 13,3 til 15,7 milliarder.

360 De som har fått velferden revet bort under seg kan altså ikke være de eldre, ikke de syke, ikke barna, ikke de uføre. Hvem er det så? Er det bare Arbeiderpartiet og dets lydsterke ledelse som synes det er sosialt urettferdig at de selv har mistet regjeringsmakten?

365 Det er dessverre slik at enkelte sosiale problemer fortsatt vokser. Vi ønsker ikke å dekke dem til, men å trekke dem frem. Samtidig må vi være åpne for at enkelte støtte- og hjelpetiltak som ble utviklet i en annen tid og under andre økonomiske forhold ikke lenger står like sentralt.

Hva er så å verne velferdsstaten?

370

Det er ikke å stå vakt om en ferdig og uforanderlig konstruksjon. Vi kan ikke sementere det vi møtte gårsdagens problemer med. Det er dagens problemer og den videre utvikling som skal bestemme formene og det reelle innhold.

375 Det må være tillatt å spørre: Har systemet vokst seg så stort, selvstyrt og statisk uforanderlig at det unndrar seg styring, forandring og forbedring.

Vil enhver avvikling av enhver ordning til fordel for nye, bety et tilbakeskritt?

380

Hvis vi fortrenger slike spørsmål - bent frem later som de ikke eksisterer - vil vi oppleve et system som til tross for økende pengesummer treffer stadig dårligere. Heller ikke når det gjelder velferdsstaten finnes det endelige løsninger. Det eneste som er sikkert er at alle ønsker å bevare den - og det er en styrke.

385

Behovet for velferd må tilpasses de fremskritt som er gjennomført i en sosial fordelings- og utjevningsspolitikk. Dersom vi lykkes i fordelingspolitikken vil stadig flere være i stand til å greie seg selv bedre.

390

Desto større innsats kan vi make for dem som har størst behov.

Velferd gjennom direkte støtte og bedre fordeling er to sider av samme sak. Jo mere vi kan gjøre for å bedre den alminnelige standard, jo mindre behov vil det være for nye velferds- og

395

trivselstiltak for oss som er friske og arbeidsføre - jo større muligheter for økt innsats for de svakeste.

400

Velferdsstatens omkostningseksplosjon er ikke noe særnorsk fenomen - Sverige og Danmark har det enda vanskeligere. - At ett land er sentrumsstyrt og et annet sosialdemokratisk - gjør det ikke bedre selv om jeg ellers skal avstå fra å trekke sammenligninger med andre land. -

405

De fortrinn som kjennetegner de nordiske land, og ganske særlig de skandinaviske - reiser nå problemer som er tilsvarende like, og tilsvarende vanskelige. -

410

De skyhøye og stadig stigende underskudd i folketrygden kaller på initiativ som kan sikre at det vi har vunnet ikke skal gå tapt. -

415

Her ligger det til rette også for et nordisk initiativ og et felles nordisk utredningsarbeide. På dette område må vi utnytte hverandres ressurser, oppfinnsomhet og evner å hjelpe hverandre til å berge det beste i den nordiske samfunnsmodell.

Mange spør seg selv om tidens politiske debattform gir tilstrekkelig konstruktive bidrag til løsninger på nye problemer. Det er mange som ikke synes det. Det bør

være et varsko til oss alle. Det sier seg selv at det finnes praktiske tiltak og
420 fremgangsmåter som hverken er konservativt særeie eller sosialistisk tankegods
selv om ideene bæres frem av representanter for de to politiske
hovedmotstandere. Det finnes løsninger som er gode og tjenlige selv om de ikke
kan tas til inntekt for en spesiell ideologi. Vi bør være i stand til å møte andres
tanker med vilje til fordomsfri vurdering.

425

Vi trenger en tilsvarende realisme i debatten om boligpolitikken - det spørsmålet
av mere konkret art som ved siden av trygt arbeid er størst og viktigst for oss.

Ingenting avslører slik som boligdebatten hvordan sosialismen er stivnet i
430 reguleringsmani, i forsvar for systemene og ikke for menneskene. I disse dager
skriker Arbeiderpartiet seg hest av falsk forferdelse over Regjeringen som har
foreslått øket frihet for boretthavere.

Vi er blitt spurt hvor det er blitt av solidariteten. Og vi må spørre tilbake: Er det
435 solidaritet at noen skal tvinges til å selge sin bolig for mindre enn hva den er
verd, at mennesker ikke skal få lov til å bestemme i fellesskap hvilken eierform
som passer dem best, at de ikke skal få avgjøre selv hvem de ønsker å selge
boligen til?

Vi svarer at slikt ikke er solidaritet. Det er mistillit. Mistillit til folks sunne
440 dømmekraft og ansvarsfølelse. Der hvor boligsamvirket er det beste svaret på
folks ønske om en god og rimelig bolig, trengs ingen tvangsmidler til å holde det
sammen. Hvis slike midler må brukes, betyr det at borettslagsformen ikke lenger
samsvarer med beboernes egne interesser. Da sier vi, at det er de som bor som
445 skal bestemme.

Arbeiderpartiet har et ord for folk som får råderett over sitt eget: De kalles
spekulanter. Vi kaller dem selveiere. 70-80 prosent av boligene i Norge er
selveide småhus. Dette er boliger hvor de som bor der har fulle rettigheter, uten
450 innskrenkninger på salg eller prisfastsettelse. Ingen drømmer heller om at det
skulle være annerledes.

I store deler av landet, og slett ikke de mest velstående, er dette praktisk talt den
enerådende boligformen. Det er altså ingen motsetninger mellom sosiale behov
455 for boliger med bra standard til overkommelig pris, og fulle rettigheter og
utstrakt valgfrihet.

460 Det kan gjøres en aktiv sosial innsats for å skaffe folk boliger uten å legge noen del av boligmarkedet i tvangstrøye.

Restriksjonene som har vært pålagt borettsshaverne i forhold til selveierne er ikke bare prinsipielt urimelige. De fører også i stadig mindre grad til det som var målet med dem.

465

Det er jo ikke slik at boligbyggelagenes boligkøer representerer noen sosial ordning av dem som trenger bolig. Det er ikke slik at de som er mest vanskeligstilt står lengst foran i køen. Det er blitt ansiennitet og ikke sosiale behov som avgjør køordningen i dag.

470

Det er heller ikke slik at boligbygging i samvirke-regi er det som sikrest dekker behovet for rimelige boliger. I mange tilfelle opplever vi nå at nettopp boligbyggelag blir sittende med leiligheter de ikke får solgt, fordi de er for dyre.

475

Det regulerte markedet er den minste delen av det totale boligmarkedet. Langt de færreste kan løse sine boligbehov innenfor den regulerte delen. De fleste må søke bolig i det frie markedet. Da risikerer de å ha fått mindre enn full verdi for den boligen de forlater, mens de må betale full pris for den boligen de flytter inn i. Dette er klart urimelig og blir helt meningsløst når vi tenker på at den som så overtar den fraflyttede bolig, fordi hun eller han stod først i køen, kanskje har bedre økonomi enn dem som flytter ut.

480

Man skal ha sluttet å tenke nytt svært lenge for å kunne forsvare et slikt system til siste komma. Men Arbeiderpartiet har klart det. De har bevart et utlevd system og boligkøene på kjøpet.

485

De gyldne 60-årene (de het iallfall det da de ble innledet) gikk over i de urolige og forvirrede 70-årene. De ble fulgt av et 80-tall som mange føler som en angstens og pessimismens periode. Noen finner en særlig glede i å fortelle oss at verden er gått ugjenkallelig av sporet.

490

Er så det en realistisk vurdering, en uunngåelig konklusjon på det vi ser rundt oss?

495

Svaret er nei. Den fremtid som skal skapes er opp til oss selv.

Vi har lett for å bli ensidig opptatt av de problemer som til enhver tid ikke er løst. Det er denslags stoff som politikk er laget av. Men følgen er at vi lett overser
500 den enorme vitaliteten, tilpasningsevnen og problemovervinningen som preger vår type av samfunn. Vi glemmer at de frie, vestlige samfunnene kan løse nesten hvilket som helst problem de først ønsker å gå til felts mot - det være seg epidemier eller luftforurensning, utdannelseskriser eller bolignød. Vi kan gjøre det, bare vi er villig til å ta i bruk de redskaper vi har til rådighet. Det er opp til
505 oss selv.

De økonomiske problemer kan synes overveldende. Men heller ikke de er av annen art enn at noen års fornuftig omlegning og realistisk moderasjon kan løse dem.

510 Vi taler om oppløsningstendenser i samfunnet. Men også her kjenner vi svaret. Svaret er å gjenreise det direkte, personlige ansvar for egne handlinger, la brudd på samfunnets spilleregler få konsekvenser som står i forhold til bruddet, og premiere god innsats. Og vi kan og skal hjelpe dem som er kommet skjevt ut.

515 Igjen er det opp til oss selv.

Det som særlig skaper angst er faren for krig - storkrig, atomkrig. Men også freden er i høy grad i våre egne hender, opp til oss selv.

520 I mer enn tredve år har vi tilhørt en allianse som med samhold og felles styrke har sikret den eneste meningsfulle fred - en fred med nasjonal uavhengighet og personlig frihet for alliansens folk.

525 Ingenting har gjort alliansens oppgave mindre viktig eller redusert dens utsikt til å lykkes. Det eneste som kunne gjøre det var at vi selv erstattet besluttomhet med oppgivelse, tillit med frykt, samhold med splittelse.

530 Vi har ingen grunn til å la det skje. I alle de tredve år alliansen har bestått, ved hver eneste korsvei, har dens motstandere fortalt oss at alliansens eksistens og forsvarsevne øket faren for direkte konfrontasjon. Hver eneste gang har de tatt feil.

Forsvarsanstrengelsene har nådd sitt mål: Å bevare freden. Det har kostet. Men

omkostningene har vært i penger, ikke i menneskeliv. Det kunne de ha vært hvis vi hadde forvekslet fredsarbeid med ensidig avvæpning av oss selv. Mange har villet ha oss til å gjøre det. Vi har avvist dem før, og gjør det nå også. Den nedrustning vi søker skal være gjensidig og kontrollert, for kjernefysiske våpen som for konvensjonelle.

Vi avviser også dem som forsøker å rive båndene over mellom Nord-Amerika og Europa. Idag brukes snedige ord for å forkludre samhørigheten mellom oss og Amerika. Man forsøker å skape et skille mellom de store og vi små, mellom "supermaktene" og oss andre. Men USA og Sovjet er begge supermakter på samme måte som Norge og Albania ikke er det.

Alliansen er sterk nettopp fordi den er atlantisk. Vi avviser en separasjon ikke bare fordi USA er selve ankerfestet og garanterer for vår sikkerhet, ikke bare fordi vi trenger dem militært på en måte som de ikke trenger oss.

Vi avviser adskillelse fremfor alt fordi det frie Amerika og det frie Europa deler så meget, bygger på den samme grunn, har de samme visjoner for sine egne samfunn. Sammen er vi forpliktet til frihet og til forsvaret av den. Det er dette som har bragt oss - og holder oss - i samme leir.

Høyres program og fellesinnstillingen fra de tre samarbeidspartier for årene frem til 1985 er i dag utgangspunktet for det arbeidsprogram som landets regjering bygger på. På mange måter betyr det et klart brudd med den politikken som kom til veis ende under Arbeiderpartiet. Det er nødvendig, men det volder også rabalder. Nye løsninger forstyrrer vanetenkningen, de utfordrer og provoserer. Mange vil heist slippe det.

I det siste har Regjeringen fått høre at den foreslår så aldeles for mye. Den våger endog å komme til Stortinget med forslag som det ikke automatisk er flertall for.

Vårt svar er at denne regjeringen ikke er valgt for å ta over der den forrige slapp. Den er valgt for å rette opp det som er gått galt, flytte stener som ligger i veien for en bedre utvikling. Da må den starte med å vinne forståelse for at disse stenene trenger å flyttes på. Dette er jo ikke nytt for oss i Høyre. Ut gjennom 70-årene opplevet vi gang på gang at Høyre startet med å stå alene om nye og forargelige tanker. Først gradvis og nølende vant de tilslutning. Slik er det med

575 alt nytt.

Det enkleste og det makeligste for enhver Regjering ville være å la alt fortsette som før.

580 Det er også det dyreste, og mest trøstesløse.

Høyre-regjeringen er jo ikke satt til å våke over noen etterlattsuksess. Var det kanskje slik at den forrige regjering lyktes med sin skolepolitikk, med boligpolitikken, skattenivået, prisene, konkurranseevnen, den økonomiske
585 vekst, med begrensning av byråkratiet? Svaret er nei. Vi er satt til å rette opp det som er galt, til å gjennomføre nødvendige reformer.

Men vi har de nye utspill. Det er dem vi er i gang med å realisere.

590 Høyre vant ikke valget og regjeringsansvar ved å være høyestbydende på popularitetsauksjoner, hverken når det gjaldt offentlige bevilgninger, gratisutdelinger av goder eller for den saks skyld lavere skatter. Det var alltid noen som var klar til å overby oss. Det vi vant på var en ansvarlig helhetspolitikk.

595

Det er den vi skal kjempe gjennom og forsvare. Vi skal ikke gjøre det som er kortsiktig populært, men det som er langsiktig nødvendig for Norge.

Kilde

600 Hefte utgitt av Høyres Hovedorganisasjon, nr.6/1982

Emner

Landsmøtetale, Partipolitikk

URI

605 <https://www.virksommeord.no/tale/programmet-gjennomfores-punkt-for-punkt>

610